

ОБ'ЄКТИ КУЛЬТУРНОЇ І ПРИРОДНОЇ СПАДЩИНИ ЯК ОСНОВНІ ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ

Арсененко І. А.

*кандидат географічних наук, доцент
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Україна*

Донець І. А.

*кандидат географічних наук, доцент
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Україна*

Ковтун А. В.

*студентка II курсу, спеціальність «Туризм»
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Україна*

Культура і природа України - основний ресурс туризму, здатний залучити туристів до подорожі, тому туризм не може розвиватися у відриві від об'єктів культурної і природної спадщини (КПС). Реальним змістовним каркасом туристичного потенціалу є міста, що володіють статусом «історичного міста»; музеї-садиби і музеї-заповідники, а також пам'ятки історії, культури, мистецтва, археології, архітектури, музеї різної спрямованості і тематики. Все більший інтерес серед подорожуючих набувають відвідування православних та інших культових об'єктів з пізнавальною метою.

Серед природних об'єктів важливим компонентом туристичного потенціалу нашої країни є національні і природні парки, заповідники та інші види природоохоронних територій які приваблюють туристів і екскурсантів. Саме в цих об'єктах і прилеглих до них територіях сконцентровані здебільшого культурно-історичні та природні пам'ятки, зберігаються традиції, є найбільш

сприятливі організаційно-управлінські та інші передумови для збереження, пристосування, розвитку і регульованого туристичного використання об'єктів спадщини, успішного впровадження сучасних туристичних технологій і, як наслідок, надання їм нового імпульсу для соціально-економічного розвитку. Збереження та підтримка об'єктів КПС для цілей туризму є одним із найважливіших завдань органів державного управління культури та туризму в Україні.

На території України знаходиться 7 об'єктів КПС, які включено до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, це становить 0,67% від загальної їх кількості в світі: Собор Святої Софії з прилеглими монастирськими спорудами у Києві та Києво-Печерська лавра (у 1990 р. визнані шедевром творчого людського генія); ансамбль історичного центру м. Львів (у 1998 р.); транскордонний об'єкт «Дуга Струве» (геодезичні пункти Баранівка, Катеринівка, Старонекрасівка, Фельштин, у 2007 р.); об'єкт природної спадщини «Букові праліси Карпат» (спільна українсько-словацька транскордонна номінація, у 2007 р.); резиденція митрополитів Буковини і Далмації (у 2011 р.); дерев'яні церкви Карпатського регіону України і Польщі (у 2013 р.); античне місто-держава Херсонес Таврійський та його хора (у 2013 р.). З вище перелічених об'єктів КПС - 6 визначено за культурними критеріями й 1 - за природними [1, 2].

Із 7 українських об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО - 4 повністю знаходяться в Україні, 3 пам'ятки перебувають частково на території інших країн (у Білорусі, Естонії, Латвії, Литві, Молдові, Норвегії, Росії, Фінляндії та Швеції - пункти геодезичної дуги Струве; у Німеччині та Словаччині - букові праліси; у Польщі - дерев'яні церкви карпатського регіону) [1].

Конвенція ЮНЕСКО про охорону Всесвітньої культурної і природної спадщини була ратифікована в Україні ще у 1988 році [1].

У 2008 році у Верховній Раді України було зареєстровано законопроект «Про збереження об'єктів культурної та природної спадщини, включених і

запропонованих для включення до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО» який передбачав: визначення основних термінів об'єктів КПС, запропонованих і внесених до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО; розробку механізмів взаємодії спеціально уповноваженого центрального органу з питань охорони культурної спадщини з іншими суспільними та державними організаціями щодо узгодження з Центром Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО проведення на території об'єктів КПС певних будівельних або ремонтних робіт [1].

У 2015 році уряд України запропонував внести до переліку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО ще 16 об'єктів КПС країни.

Сьогодні в Україні, у світлі її національного і культурного становлення й у рамках проведення державної політики регулювання туристичної діяльності, пріоритетного значення набувають питання організації відпочинку не тільки у фізіологічно-психологічному аспекті, але і як суспільно-організованої функції життєдіяльності людей, у т. ч. саме за умови використання КПС.

Таким чином, можна виділити ряд преференцій використання КПС для подальшого розвитку туризму в Україні: сприяння патріотичному вихованню молоді, акцентуванню уваги на унікальних, а особливо маловідомих об'єктах спадщини; інформатизація та підвищення якості дозвілля, задоволення потреб населення у наданні культурних послуг; сприяння збереженню унікальності культури країни; популяризація КПС, її використання в туристичній сфері та залучення до пам'ятко-охоронної роботи населення; привернення уваги суспільства до об'єктів КПС регіону, які знаходяться в занедбаному або аварійному стані, з метою запобігання їх руйнування або взагалі зникнення.

Наявність об'єктів КПС в Україні сприяє розвитку таких видів туризму, як екологічний (природознавчий та природно-заповідний), культурний у т. ч. пізнавальний, історичний, релігійний, етнографічний, археологічний, музейний, архітектурний, науковий, виробничий тощо.

Організаторам туризму необхідно пам'ятати про сучасні проблеми які існують в туристичній сфері України, серед яких негайного вирішення потребують наступні: політична нестабільність та бойові дії на сході країни, анексія АР Крим, які обмежують потік в'їзного туризму, що, безперечно, гальмує розвиток туризму; недостатньо розвинена індустрія туризму, а отже обмежені можливості надання різноманітних туристичних послуг по співвідношенню ціни і якості туристичного продукту; у країні є потенціал для висування унікальних об'єктів КПС та їх внесення до Списку ЮНЕСКО, що підвищить інтерес іноземних туристів; необхідно активніше залучати в сферу туризму народну культуру, традиції, промисли і ремесла, мову і літературу, історичне міське середовище, сільське етнокультурне середовище, природні об'єкти, що дозволить включити спадщину в сучасне життя; значна частина об'єктів КПС та туристичної інфраструктури не відповідає сучасним міжнародним вимогам до туристичних відвідувань.

Значна кількість об'єктів КПС потребує здійснення реставраційних робіт, надання достовірних даних щодо їх експлуатаційних та споживчих характеристик, проведення оцінки сучасної придатності та можливості використання в туризмі, а також системних умов, що забезпечують їх раціональне використання, проведення комплексу заходів спрямованих на освоєння та розвиток, контроль за цільовим збереженням унікальних культурних і природних об'єктів.

Збільшення кількості культурних контактів і ефективна організація туристичного використання об'єктів КПС в Україні сприятиме поширенню інформації про наявний потенціал спадщини, зростанню самосвідомості населення, підвищенню зацікавленості в збереженні традиційної культури і пам'яток, що також представлятиме пізнавальну цінність для туристів і екскурсантів з інших країн і регіонів світу.

Література

1. Список об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki>
2. Центр Всемирного наследия ЮНЕСКО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://whc.unesco.org/ru/list/?cid=31&lother=ru&&mode=table>